

ASCESIS.

PARS PRIMA.

DICTA, SEU AXIOMATA ASCETICA COMPLETENS.

Per Dicta hoc loco non intelliguntur quæcumque sententiæ ab Ascetis ore prolatae, sed tales, quæ tum ob brevitatem suam, tum ob doctrinam, quam continent, specialiter notari merentur. Ideoque axiomata, id est, celebrata et indubitata, ac notatis dignissima effata nominari possunt. Quæ quidem passim tum in libris ascetarum, tum in vitis Sanctorum occurrunt, sed quia non cuius commodum est ea percurrere tales libros seligere, multa præterea propter brevitatem suam non satis intelliguntur, ideo pergratum fore arbitror si selectiora talia Dicta hæc in parte enumerem, et ut melius percipiuntur, brevem exegesim, seu declarationem subiungam.

DE AXIOMATIS AD DEUM SPECTANTIBUS

AXIOMA I.

Nemo bonus, nisi solus Deus.

Ita Christus, Luc. XVIII, cum princeps quidam ei dixisset: « Magister bone, quid faciens vitam æternam possidebo. » Respondit: « Quid me dicis bonum? Nemo bonus, nisi solus Deus. »

Exegesis.

Pro hoc Dicto recte intelligendo sciendum est, duplicem esse bonitatem, absolutam, et respectivam; illa convenit soli Deo, quia solus hic in se, et a se bonus est, et omne bonum velut fons completitur. Ista creaturis competit, quæ solum bonæ sunt participative, et cum respectu ad Deum; voluit ergo Christus dicere solum Deum esse eminenter bonum, et infinite continentem, quiddam creaturis bonum apparet. Hinc Thomas Kemp. recte monet. « Nil magnum, nil altum, nil gratum, nil acceptum tibi sit, nisi pure Deus, aut de Deo sit. Totum vanum existima, quiddam consolationis occurrit de

aliqua creatura. Amans Deum anima, sub Deo despicit universa. Solus Deus æternus et immensus, implens omnia, solatium animæ, et vera cordis lætitia. » Lib. II, de Imit. c. v.

AXIOMA II.

Deus meus, et omnia.

Uti S. Franciscus dicere solebat, et in his verbis considerandis integras quandoque noctes transigebat; sicut viam ipsius apud SURIUM testatur. SCRIVAS, 4 octob.

Exegesis.

Quia Deus est fons omnis boni, ut ipsemet indicavit apud Jeremiam: « Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, et foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas. » Hinc merito exclamat pius Auctor: « Ecce Deus meus, et omnia, quid volo amplius et quid felicius desiderare possum? O sapidum et dulcem verbum, sed amanti Verbum, non mundum, nec ea, quæ in mundo sunt: Deus meus, et omnia! Intelligenti satis dictum est, et sæpe repetere jucundum est amanti. Te siquidem præsentem jucunda sunt omnia; te autem absente fastidiunt cuncta. Tu facis cor tranquillum, et pacem magnam, lætitiâque festivam. » JER. II, 13, et IMITAT. I. III, c. XXXIII.

Recte ergo S. Augustinus hortatus est animam dicens: « Quid vagaris, o homuncio, quærendo bona animæ tuæ, et corporis tui? Ama unum bonum, in quo sunt omnia, et sufficit, desiderata simplex bonum, in quo est omne bonum, et satis est. » Et iterum: « Si quæris, quære, sed non ubi quæris; quære in fonte, quia ibi omnia vivunt; quod factum est, in ipso vita erat. Ecce ergo viam vitæ, a multis ad unum; ecce viam mortis ab uno ad multa. Lib. de Spirit. anim. c. LXIV.

AXIOMA III.

Fecisti nos, Domine, ad te, et inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te.

Ita S. Augustinus propria experientia doctus exclamabat I. I, Conf. c. 1. Hinc alibi fassus est. « Scio, Domine, quia male mihi est præter te, non solum extra me, sed in

me ipso; et omnis mihi copia, quæ Deus meus non est, egestas mihi est. »

Exegesis.

Rationem hujus dicti fundamentalem assignat S. Bernardus dicens: « Ad imaginem quippe Dei facta anima rationalis, cæteris rebus occupari potest, repleti non potest; capacem namque Dei, quiddam Deo minus est non implebit. » Hom. super: « Ecce nos reliquimus. »

Unde S. Augustinus, ad Deum suspirans, dixit: « Da quod peto, quoniam, si cuncta, quæ fecisti, mihi dederis, non sufficit servo tuo, nisi te ipsum dederis. » Soliloq. c. III.

Hinc et ipse Deus apud Jeremiam dixit: « Scito et vide, quia malum, et amarum est, relinque te Dominum Deum tuum, et non esse timorem mei apud te. JEREM. II, 19.

AXIOMA IV.

Minus te, Domine, amat, qui præter te aliquid amat, quod propter te non amat.

Ita iterum S. Augustinus lib. X Confess. cap. XXIV et recte.

Exegesis.

Quia, ut Thomas Kempensis bene advertit: « Dilectus tuus talis est naturæ, ut alienum non velit admittere, sed solus cor nostrum vult habere et in eo tanquam Rex in proprio throno sedere. Lib. II, c. VII.

Hinc omnibus illum diligere volentibus dicit, quod olim Christus capere ipsum volentibus dixit: « Si me queritis, sinite hos (scilicet creaturas) abire. » JOAN. XVIII, 8.

Coangustatum enim est stratum nostrum, ita ut alter decidat. Imo dividere cor cupientibus non permittit, sed dicit quodammodo eum illa muliere: « Date ei cor vivum, et nolite dividere. » ISA. XXVIII, 20.

AXIOMA V.

Quales impetus habebas ad Mundum, tales habebas ad Artificem mundi.

Ita hortatus est S. Augustinus, et proprio suo exemplo confirmavit, dum, quantum prius dilexit mundum, tanto amore fereba-

tur postea in ipsum Deum; uti ipsemet testatur dicens: « Quam suave mihi subito factum est, carere suavitatibus nugarum, et quas dimittere metus fuerat, jam dimittere gaudium erat, ejiciebas enim eas a me vera tu, et summa suavitatis; ejiciebas eas, et intrabas pro eis omni voluptate dulcior, sed non carni et sanguini, omni luce clarior, sed homini secreto et interiori: omni honore sublimior, sed non sublimibus in se. S. AUG. I. IX Confess. c. 1.

Exegesis.

Ratio est, quia, cum Deus infinitus dignior sit amari, quam mundus. Mundus autem ardentissimo plerumque amore diligatur a suis amatoribus, æquum est, ut simili quoque amore Deus a peccatoribus perfecte conversis diligatur. Hinc et Apostolus monuit: « Sicut exhibuistis membra vestra servire injustitiæ ad iniquitatem; ita nunc exhibeatis servire justitiæ ad sanctificationem. » ROM. VI, 19.

Imo Baruch Propheta hoc gradu non contentus amplius requirit dicens. « Sicut fuit sensus vester, ut erraretis a Deo, decies tantum iterum convertentes requiretis eum. » BARUCH. IV, 28.

AXIOMA VI.

Diminutio cupiditatis augmentum est charitatis.

Uti S. Augustinus recte pronuntiavit, ut etiam Thomas Kempensis confirmavit, dicens: « Tene breve et consummatum verbum: Dimittite omnia, et invenies omnia. Relinque cupidinem, et invenies requiem. L. III, c. XXXII de Imit.

Exegesis.

Ratio dicti est, quia « honorum Auctori, teste S. Gregorio in homil. aliter inhaerere non possumus, nisi cupiditate a nobis, quæ omnium malorum radix est, abscindamus. » Ser. III de Ascens.

Hinc, ut S. Bernardus pronuntiavit, ipsi Apostoli Spiritu Sancto repleti nequiverant ante Christi Ascensionem, quia carni Dominicæ, etsi sanctæ, adhaerebant. Merito ergo S. Gregorius lib. VII hortatur: « Quisquis defluere devitat, fugiat, ne per hoc, quod

amat, in hoc cogatur devenire, quod vitat. Quanto enim acriore cura inardescit ad infirma, tanto tepore damnabili refragescit a summis; utraque enim simul, et æqualiter amari non possunt. S. GREGOR. I. VII, ep. XVI.

AXIOMA VII.

Tantum quisque vivit Deo, quantum moritur sibi.

Ita Christus S. Catharinæ Senensi in Dialogo cum ipsa habito dixit. Et Thom. Kem. sub aliis terminis proponit dicens: «Tantum homo in Deum transit, quantum a se exit.» L. III, c. LVIII.

Exegesis.

Cum enim amor proprius omnium malorum radix sit, recte inferitur, hoc impediendum sublato, facile hominem Deo adhæsurum. Unde S. Augustinus præclare sic hortatur: «Prima hominis perditio fuit amor sui, si enim non se amaret, et Deum sibi præponeret, Deo subditus esse vellet, non autem converteretur ad negligendam voluntatem illius, et faciendam voluntatem suam. Præpone his voluntatem Dei, discere amare te, non amando te.» Ser. XLVII, in c. XVII.

Quod etiam alibi confirmat Thomas Kemp. dicens: «Melior ac sanctorum nostri amor locum in nobis accipiat, nec enim fuerit, quo intret ad te amor Dei, nisi exulet amor tui. Ubi seipsum aliquis querit, ibi ab illo amore cadit; solus namque hic dominari vult, qui precepit, ut feraris in Deum ex toto corde, ex tota anima. Partem non accipit, gloriose indolis est: totum deposit, ut totum largiatur.» L. III, opuse. II.

AXIOMA VIII.

Non est malum in civitate, quod non fecit Dominus.

Ita Amos Propheta, per hoc indicare volens, omne malum pœna, seu a causis secundis profectum, iisque seu creaturis rationalibus, seu irrationalibus, quocumque item modo et ratione veniat, totum prodire a manu Dei, suavissimaque ejus providentia ac dispensatione. Deus est, mi homo, qui rexit,

et direxit manum ejus, qui te percussit. Hinc in fastis Regum circa pœnam illam, quam sumpsit Deus de Davide per filium ipsius Absalonem, ob crimen adulterii, ac illatæ cædis Propheta, dicit Deus, quod ipsemet pœnam hanc ei velit infligere: «Ecce ego, inquit, suscitabo super te malum de domo tua, et tollam uxores tuas in oculis, et dabo proximo tuo; tu enim fecisti abscondite, ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis Israel, et in solis.» II REG. XII, 9.

Exegesis.

S. Augustinus hanc veritatem præclare per sequentia verba explicat. «Impietas eorum tanquam securis Dei facta est. Facti sunt instrumenta irati non regnum placati. Facit enim plerumque hoc Deus, quod facit et homo. Aliquando homo iratus apprehendit virgam jacentem in medio, fortasse qualecumque sarmentum; cædit inde filium suum, ac deinde projicit sarmentum in ignem, et filio servat hereditatem. Sic aliquando Deus per malos erudit bonos.» S. AUG. in Psal. LXXXIX super illa verba: *Posuerunt signa sua.*

De horribili illo excidio Hierosolymitano legimus, quod, cum Titus Vespasianus, dum obire civitatem conspicereturque fossas omnes capitibus, mortuorumque cadaveribus impletas, totamque illam circa regionem ex fetore seu peste infectam, elatis in cœlum oculis clarissima voce Deo in testem vocato, exclamarit, se tantæ stragis auctorem non esse. *Hist. Eccl. p. I, l. III, c. 1.*

Et barbaro illo Tyranno Alarico, ad diripiendam soloque æquandam Romam profecto, occurrit veneranda canitie senex quidam Monachus, rogando illum, ne tot vellet esse malorum inventor, quæ eo die in illa Urbe deberent fieri, cui ille: Ego ultro meaque voluntate Romam non eo, sed est, qui me quotidie vellicat, illucque impellit ea voce: Vade Romam, et civitatem evertet. *Ibid. l. IX, p. II, c. II.*

Quod evidenti est argumento, omnia hæc ex Dei arbitrio, dispositioneque contingere. Hinc Regius David, maledicente sibi Semei pulvere lapidibusque impetente, cum regii famuli cogitarent de ipso vindictam sumere, hæc illos voce repressit: «Dominus illi precepit ut malediceret David, et quis audeat dicere, quare sic fecerit?» II REG. XVI, 10.

Verum quid magni est, recognoscere in

in instrumentis divinæ providentiæ justitiæque homines, quando et ipsi reprobi, et in malo obfirmati, obstinatique Dæmones hoc munus obeunt. Accurate id notavit S. Gregorius in illum locum Scripture: «Spiritus Domini malus arripiebat Saul;» ubi idem spiritus et spiritus Domini vocatur, et spiritus malus, malus per desiderium perversæ suæ voluntatis, spiritus autem Domini ad demonstrandum ipsum fuisse a Deo submissum ad torquendum Saulem, et quod Deus pararetur per ipsum; hoc enim modo contextus ipse rem explicat, dum dicit: «Exagitabat ipsum spiritus nequam a Domino.» Atque ob hoc ipsum docet id S. Pater, Dæmones persecuentes justos vocari in Scriptura Dei latrones, latrones quidem, ob eorum malitiam; Dei, ex data ipsis ad inferenda supplicia potestate. *Lib. XIV Mor. xx.*

Idem ponderat S. Augustinus: «Non dixit Job, inquit, Dominus dedit, diabolus abstulit: sed referendo omnia in supremum Numen) *Dominus dedit, Dominus abstulit*; probe sciens, plus diabolus non posse, quam ei Deus velit permittere. Pergit vero hic sanctus: «Prorsus ad Deum tuum refer flagellum tuum, quia nec diabolus tibi aliquid facit; nisi ille permittat, qui desuper habet potestatem.» S. AUG. in Psal. XXXI.

AXIOMA IX.

Heu! amor non amatur.

Ita B. Jacoponus, Ordinis S. Francisci, qui, cum in carcere Romæ detineretur et amici suspiria continenter trahentem reperiret, «quia, respondit, amor non amatur.» Aut certe ut S. Bernar. alicubi queritur, non eo modo, quo docet; dum «amat charitas, amat immensitas, et nos rependimus cum mensura.»

Exegesis.

Ratio est quia ex una parte, teste S. Bernardo, cum amat Deus, non aliud vult, quam amari, quippe sciens ipso amore beatior, qui se amaverint, ex altera vero parte amor non nisi amore compensatur, atque adeo merito dolendum est, quod tantus amor tam parce compensetur. S. BERN. S. LXXXIII in Cant.

Hinc merito hortatur S. Augustinus: «Rape ad eum animas quas potes, et dic eis:

T. I.

Hunc amemus, hunc amemus.» S. AUG. I. IV *Confess. c. XII.*

Idque et verbis agamus et precibus, et supplicatione ad Deum conversi, nobis, et aliis hunc amoris thesaurum impetremus, quia, ut suo sensu dicit, et deinde inexpertos monuit id Sanctus: «Quaque versum se vertit anima, ad dolores figitur, præterquam in te.» *Lib. IV c. x Confess.*

AXIOMA X.

Non diligit utilitatem suam qui Deum non diligit.

Quia Deus solus tota et sola est utilitas humanæ naturæ. Scriptum vero est: «Quoniam qui manet in charitate, et Deus in eo.» Talis est ergo utilitas humana, ut eam, nisi qui habet, diligere nemo. Hoc ergo ipsum, quod dicunt homines, diligere se quidem utilitatem suam (quis est enim, qui hoc non sit etiam jurare paratus?) sed eam non habere, hoc ipsum, inquam, testimonium est, eos aliquid diligere, non ipsam suam utilitatem. Nihil enim aliud homini faciendum utilitatem suam habeat, nisi diligere. Sed ipsi homines conantur assidue facere eam, quasi non sit; sicut pagani Deum. Nam si solus Deus utilitas est hominum, quo carere non potest, nisi qui eum nequaquam diligit. Non facienda utique est, cum sit æterna; sed tantum diligenda. Hoc solum prorsus est totius miseriæ nostræ causa, quod scilicet utilitatem aut non cognoscimus, aut non amamus, aut non quantum vel sicut cognoscenda et amanda est, cognoscimus et amamus.

AXIOMA XI.

Non recte novit Deum diligere, qui non scit relinquere Deum, propter Deum.

Ita S. Ignatius Loyola, qui, teste Daniele Bartolo, dicere solebat: Relinquere Deum propter Deum; magnum lucri spiritualis esse compendium, nullum dispendium. *BARTOL. I. IV, § 37.*

Intelligitur autem per Deum relinquere, hoc loco conversationem cum eo inchoatam, sive per orationem, sive per lectorem,

aut aliam similem actionem interrumpere, ut alteri actioni a voluntate Dei aut Superioris imperata vacetur.

Exegesis.

Quia cum diligere nihil aliud sit, quam idem velle, cum alio merito diligere Deum non censendus est, qui quando Deus ad certam actionem vocat, contra hanc expressam voluntatem cum eodem conversari cupit. Hinc merito Abbas Smaragdus dixit: « Propter obedientiæ perfectionem omnium aliarum actio relinquenda est operum, quia magis placet Deo obedientia, quam victima. » SMARAGDUS in c. v. *Regulo S. Bern.*

Id quod Deus ipse pulchro exemplo confirmavit in virgine religiosa, quæ divino amore flagrans, speciosum forma præ filiis hominum videre desiderarat, cui mox ille visendum se quoque præbuit, forma pueri admodum liberali. Cumque ad commune opus superioris mandato aversaretur, puerulo Jesu ait: « En dulcissime Domine mi Jesu Christe, pro explenda obedientia tuo nomine abeo, donec ad te redire liceat. » His dictis a cella exiit, et quod facere jussa erat, animo voluntario, hilarique vultu peregit. Deinde ad cellam reversa, dum eam aperiret, mira quedam et radiantissima lux oculis ejus se ingressit, adeo ut vix eam sustinere posset. Vidit igitur amantissimum suum Dominum in perfecta ætate, tamquam elegantissimum juvenem viginti et quatuor annorum adstantem. Qui interrogatus ab ea, quomodo ex pusillo tam grandis factus esset, respondit. Filia charissima, profunda velocis atque impigræ obedientiæ tuæ humilitas, me tam brevi tempore tam grandem effectit. Semper ergo mei amore libenter obedi, si mihi sine medio cupis uniri. Post que verba Dominus disparuit. BLOSUS in *Apolog. pro Taulero*, c. xx.

AXIOMA XII.

Justum est hominem subditum esse Deo.

Ita impius Antiochus, II. Mach. IV. 12, postquam tot malis afflictus exclamavit. « Justum est, hominem subditum esse Deo, et mortalem non paria Deo sentire; » nec justum dumtaxat, sed etiam connaturale, ut

P. Vincentius Caraffa per rationem mox afferendam indicavit.

Exegesis.

Ut proprius terræ situs subter aquam, aquæ subter aerem, aeri subter ignem, igni denique subter cælum; ita homini proprium, et velut nativum esse debet, non modo necessitate, sed et maxima sua voluntate subjectum esse Deo, eique affixum, ut sanctissimæ illius voluntatis motibus facilius circumagatur. Cæterum nihil sublimius ejusmodi submissione. Supra humana omnia hominem evehit; adeo ut fortunæ vel prosperæ blanditias, vel adversæ terrores despiciat. Securus utique quem præter Deum nihil attingere, nedum movere possit; cum Deo proxime subjectus affixusque sit; atque infra Deum procul absistant omnia.

AXIOMATA AD SEIPSUM SPECTANTIA.

AXIOMA I.

Tantum quisque se amat, quantum se odit.

Teste S. Augustino, conformiter dicto Christi dicentis: « Qui invenit animam suam, perdet illam; et qui perdidit animam suam, inveniet illam. » MATTH. x, 39.

Modus autem odio se habendi desumendus est ab odio, quo alios prosequimur: sicut enim hos nec æstimamus, nec laudamus, nec honoramus, nec amamus, nec fovemus, et, si hæc eadem ab aliis præstentur dolemus; gaudemus vero si contraria fiant; ita eodem modo nos odisse debemus.

Exegesis.

Quia, dum dicto modo qui propter Deum se odit, vitiorum radice, et concupiscentiam tollit, et varias virtutes exerceat; ideoque vere amat se ipsum, amovendo a se maximum malum et summum bonum procurando. Unde S. Augustinus recte dixit: « Magna sane, inquit, ac mira sententia, quemadmodum sit hominis in vitam suam amor ut pareat; odium ne pereat. Si male amaveris, tunc odisti. Noli amare, ne perdas; noli amare, in hac vita, ne perdas in æterna vita. Felices, qui oderunt custo-

diendo, ne perdant amando. » Tract. II in Joann.

Merito ergo quisque in hoc odium effervescent, dicitque cum S. Bernardo: « Exurgat Deus, cadat armatus iste, et coneratur inimicus homo contemptor Dei, amator sui, amicus mundi, servus diaboli. Quid tibi videtur? certe si recte sentis, mecum dicies: Reus est mortis, crucifigatur, crucifigatur. » Apud ROMAN. p. II, tr. I, c. IV.

AXIOMA II.

Tantum proficies, quantum tibi vim intuleris.

Ita Thomas Kemp. I. I, c. XXV, et confirmavit S. Franciscus Xaverius, qui ad suos assiduo hæc verba: « Vince te ipsum, » repetere solebat; cumque aliquando illi causam tam frequentis repetitionis requirerent, hoc responsum dedit: Hoc S. Patris nostri Ignatii mandatum est; hoc si fiat, sufficit. Quod autem se res se habuerit, testatur Lyreus, de eo sic loquens: De nulla re sæpius, quam de sui victoria loquebatur Ignatius: « Vince te ipsum: » illi perpetuo natabat in labiis, hæc intersodales ei colloquendi materiam, coram auditoribus dicendi copiam, in domesticis exhortationibus amplissimum disputandi argumentum suppedibat. II *Apopht.*

Exegesis.

Ratio est, quia cum « sensus hominis, et cogitatio hominis ad malum prona sint ab adolescentia sua. » GEN. VIII, 21, teste S. Scriptura, facile patet, non posse hominem sine magna violentia ab amore sui, et rerum creaturarum inordinato avelli, atque adeo merito dici, illum præ cæteris in perfectione profecturum, qui majori sese violentia a creaturis abstraxerit. Unde sponsa non tantum pulchra ut luna, et electa ut sol, sed etiam terribilis ut castrorum acies ordinata dicitur, CANT. VI, 9, ut indicetur, per hanc sui victoriam ad tantam perfectionem, et sanctitatem ipsam pervenisse. Hinc Christus dixit: « Regnum colorum vim patitur, et violenti rapiunt illud. » MATTH. XI, 12.

Id quod S. Ignatius suo quodam calculo confirmabat; cum enim adolescentem quemdam minister Romane domus graviter accusaret apud Ignatium, et quasi minus

quietum, morigerum, atque tractabilem insectaretur; Ignatius non vulgi trutina, sed veritate et spiritualis prudentiæ statera rem æstimans, respondit ministro: Mitius quæso et blandius. Equidem justum ipsum, quem tu tam acriter reprehendendum putas, plus ego in Dei via paucis mensibus profecisse arbitror, quam duos integro anno. Nominavit autem duos omnium ex domesticis candidissimos, et levitate quadam ingenii, ac morum suavitate maxime amabiles.

AXIOMA III.

Non est pax impiis.

Ita Sacra Scriptura apud Isaiam. ISAIAS XLVIII, 21.

Et confirmavit idipsum D. Martinus Bracharenensis in maximis suis dicens: « Pacem cum hominibus habeatis, cum vitis bellum. »

Exegesis.

Cum enim res quælibet non nisi in centro suo quiescat, fieri non potest, ut impii, qui a Deo velut centro suo separati sunt, pacem et quietem inveniant, id quod clare S. Augustinus indicavit dicens: « Fecisti nos, Domine, ad te, et inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te. » L. I *Conf.* i. c. c. XVI.

Hinc ulterius dicit: « Væ animæ audaci, que speravit, si a te recessisset, aliquod se melius habituram. Versa et reversa in tergum, et in latera, et in ventrem, et dura sunt omnia, et tu solus, Domine, requies. »

AXIOMA IV.

Nullum malum nisi peccatum.

Ita S. Petrus dicens: « Quis est, qui nocet vobis; si boni amulatores fueritis? I *Per.* III, 13.

Exegesis.

Quia malitia est carentia boni; nemo autem bonus est, nisi solus Deus, ergo cum solum peccatum privet hoc bono, merito solum peccatum malum dicitur. Hinc Eudoxia Imperatrix S. Chrysostomum cum graviter affligere minaretur, quidam ex aliis

dicebat: Frustra ei mimaris, quia solum peccatum timet. Sed et Franciscus Xaverius in hunc sensum dicebat: Qui nihil spectat aliud, nisi divinam gratiam, Evangelii prædicationem, animorum salutem, quid tandem recusat, aut pertimescat? Si enim versabimur, non modo in littore barbarorum, verum etiam in dæmonum regno; tamen nulla barbaria, neque dæmonum rabies quidquam nocere nobis poterit, nisi permissu, concessuque præpotentis Dei. Unum omnino timeamus, ne Deum ipsum offendamus, cujus offensionem si vitaverimus, exploratam de nostris hostibus victoriam nobis, illo propitio, pollicemur. *Vit.* apud SERVIUM.

AXIOMA V.

Nemo læditur, nisi a seipso.

Ita communis ascetarum schola, cui etiam Epictetus consentit dicens: « Homines perturbantur, non rebus sed iis, quas de rebus habent, opinionibus. Verbi causa: Mors non est malum, alioquin enim et Socrati sic visum esset, sed opinio de morte, quæ malam eam facit. Cum igitur impedimur, et distrahimur, non alios culpemus, sed nos ipsos, id est, opiniones nostras. » C. X *Enchirid.*

Exegesis.

Ratio est, quia cum solum peccatum vere malum sit, ut supra demonstratum est; ad hoc autem nemo invitus cogi possit, recte infertur, quemvis, si peccato consentiat, proprii sui mali fabricum esse. Hinc recte S. Petrus ait: « Et quis est, qui noceat vobis, si boni emulatores fueritis? » An non diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum? teste S. Paulo; « Numquid Deum aliquis eripere invito potest? Aut occasio hominem fragilem facit, et non potius qualis sit, ostendit? » Aliter paulo hoc dictum declarat Epictetus dicens: Memento, non cum, qui convitiatur, aut verberet, auctorem esse contumelia, sed opinionem de eis tanquam contumeliosos conceptam. Cum igitur te quispiam irritari, opinione tua te irritatum esse scito. Quapropter in primis operam dato, ne visa tibi assensum extorqueant. Nam si semel tempus et moram impetraris, facilius ipse tibi imperabis. I *PETRI*, III, 43; AD *ROMANOS*, VIII, 26; *EPICTETI*, *ENCHIRID.* c. XXVII.

AXIOMA VI.

Si vis vitam, muta vitam.

Ita S. Augustinus, qui propria experientia hoc axioma confirmavit, vitamque suam priorem ita mutavit, ut vere dicere potuerit cum S. Paulo: « Vivo autem jam non ego, vivit vero in me Christus. » *GAL.* II, 20.

Exegesis.

Quia, cum vita vera et bona in charitate consistat; vita autem, quam plerumque homines vivunt, in concupiscentiis et peccatis consumatur, recte infertur, neminem veram vitam possessurum, nisi qui vitam mutaverit; hinc Apostolus monet: « Deponite vos secundum pristinam conversationem veterem hominem, qui corrumpitur secundum desideria erroris, renovamini autem spiritu mentis vestræ, et induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitia et sanctitate. »

AXIOMA VII.

Sape videtur esse charitas, et est magis sensualitas.

Ita Thomas Kempensis, lib. I de *Imitatione Christi*, cap. XV.

Exegesis.

Rationem hujus dicti idem mox subjungit dicens: Quia naturalis inclinatio, propria voluntas, spes retributionis, affectus commoditatis, raro abesse volunt. Qui veram et perfectam charitatem habet, in nulla re se ipsum quarit, sed Dei solummodo gloriam in omnibus fieri desiderat. Nulli etiam invidet, quia nullum privatum gaudium amat, nec in se ipso vult gaudere, sed in Deo super omnia bona optat beatificari. Nemini aliquid boni attribuit, sed totaliter ad Deum refert, a quo fontaliter omnia procedunt; in quo finaliter omnes sancti fruibiliber quiescunt.

AXIOMA VIII.

Non habitus, sed vita facit Monachum.

Ita iterum Thomas Kempensis, l. II, c. XVII,

his verbis: « Habitus et tonsura modicum conferunt, sed mutatio morum et integra mortificatio passionum, verum faciunt Religiosum. »

Exegesis.

Quia « spectaculum facti sumus, teste S. Paulo, mundo, Angelis et hominibus. » I *COR.* IV, 9.

Sicut ergo vestis actorem non facit laudabilem, sed actio personæ conformis; ita quoque nec habitus facit Religiosum, sed morum mutatio, et perfecta mortificatio, ut dicere possit cum S. Paulo: « Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, et ego mundo. » *GAL.* VI, 24.

Hoc enim convenit personæ ejus.

AXIOMA IX.

Scire Deum, sola vera scientia.

Ita S. Paulus, existimans se nihil scire, nisi Christum, et hunc crucifixum. I *COR.* II, 2. Quod ipsum etiam Poeta quidam hoc dictio expressit:

Christe, sciant quæcumque alii, mihi sufficit una,
Cognitioque tui, cognitioque mei.

Sed et S. Augustinus præclare id confirmans ait: « Infelix homo, qui scit illa omnia, te vero nescit. Beatus vero, qui te scit, etiamsi illa nesciat. Qui autem te, et illa novit non propter illa, sed propter te, solum beatus est. In *Confes.*

Exegesis.

Quia scientia duplici modo considerari potest. Primo secundum se et ut sic nihil aliud est, quam cognitio, et sine dubio vana est, quid enim juvat cognoscere sine possessione? Quid prodest alta de Trinitate disputare, si careas humilitate, unde displiceas Trinitati? Et si de Trinitate disputare parum prodest, quid erit de aliis disputare, quid est aliud scientia, nisi adjumentum et species oculi intueri? Si ergo quis habet perspicilla, non habet causas gloriandi præ alio, quo minus videt, quomodo qui habet scientiam, gloriari poterit? Si vero scientiam quoad fructum spectemus, tum maxime

dici poterit, quod sine charitate vana sit; ut præclare S. Paulus: « Si linguis hominum loquar et Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut as sonans, et cymbalum tintinnis, etc. » I *COR.* XIII, 1, quasi diceret: Quas habeo causas gloriandi, cum majorem fructum faciat cymbalum, faciens ut omnes prope percutiant eor? Atque utinam tantum non prodesset, et non noceret! Quis enim nescit, quam multa bona negligentur ab iis, quos scientiæ cupiditas inuasit, quam multas orationes facerent, quam ferventer proximi salutem se impenderent, si non vellent plus, quam oportet, scire? Id quod recte P. Layman indicavit dicens, stultitia esse malam bestiam, quæ multa imperfectiones excusaret. Unde merito Thomas Kempensis: O si tantam adhiberent diligentiam ad extirpanda vitia, et virtutes inserendas, sicuti ad movendas questiones, non fierent tanta mala et scandala in populo, nec tanta dissolutio in cœnobis! Sed vae talibus, quia potentes poterent tormenta patientur! L. I, c. 1.

De talibus verificabitur illud S. Pauli: « Quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, et gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis, et observatum est cor insipiens eorum; dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt, propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in passiones ignominias. » *ROM.* I, 21.

Hinc recte P. Vincentius Caraffa, S. J. Generalis, dixit: Quia vita Religiosi, ut Angelicus docet, tota est divinis obsequiis mancipata, instar holocausti perfecti, debet omne studium scientiarum ordinari ad studium amoris Dei, et conjungere scientiam cum amore; sicut beati in celo, ad similitudinem Verbi æterni quod procedit a Patre, non ut Verbum tantum, sed ut Verbum spirans amorem. Ita scientia nostra debet esse solum scientia, sed scientia effectiva, et spirativa, scientia spirans charitatem et amorem, reducendo semper, quantum potest, scientiam ad affectum. *De SOP.* c. VIII.

AXIOMA X.

Vna est vincendi ratio, lætitia spiritualis.

Ita S. Antonius dicere solebat, ut P. Vincentius Caraffa de vera lætitia testatur. Hinc

Apostolus quoque tam sollicite monet: « Gaudete in Domino semper, iterum dico, gaudete. » AD PHILIP. IV, 5.

Exegesis.

Quia est medium efficacissimum ad tentationes diaboli vincendas, et propterea S. Augustino *delectatio victricis* appellatur. Solet nimirum capitalissimus hostis ea potissimum tempora observans technas suas explicare; araneam, ex genere insectorum funestum animalculum imitatus, cui refusa sua nonnisi humido et caliginoso coelo contexere mos est, quibus exinde imbelles muscas præteritur; seu certe *ranam aquaticam*, cui, teste Bellonio, nomen est *diabolus marivus*, tum ob fœdum atque horridum corporis aspectum, tum vel maxime ob naturam ac mores, quibus jam natanilibus insidiatur, eos membris virilibus apprehensos solitus in profundum atrahere, ac dein vorare; tum vero, quod se in limosis ac fœculentis locis detinet, ac volutat, ut aquam perturbet, quam ubi subjeerint pisciculi, certam ei cedant in prædam. Hinc gaudium spirituale vocat Origenes flagellum dæmonum: « Quoties, inquit, in Domino gaudemus, toties diabolus flagellamus. » Quia optime norant, a lætitia spirituali animæ provenire totam suam ruinam; siquidem anima non potest esse sine aliqua delectatione, ut ait S. Gregorius: « Aut igitur delectatur summus, aut infimus; » ac dum gustat res cœlestes, contemnit oblectationes terrenas, quas dæmon proponit, atque hæc potissima ratio fuit, cur S. Ignatius, qui omnia sua divinæ gloriæ lubens dedicarat, sicut tristitiam a se semper procul repellere conatus est, ita et suis eandem quam longissime voluerit esse amotam, cujus non vulgare specimen, atque experimentum, teste Daniele Bartolo, nobis expressit, dum sic scribit: Tyro etiamnum Romæ erat Franciscus Costerus Mechiliniensis, atque in risum mire proclivis; cumque obviam ei per domum die quadam factus S. Pater, et ridentem clare advertisset, mox ad se evocato in hæc verba locutus est: Franciscus, audio te semper ridere. Dejectus ille mox vultu et oculis acrem aliquam reprehensionem expectare; Sanctus autem iterato dicere: Et ego dico tibi, fili mi, ut rideas et gaudes in Domino semper; Religiosus enim nullam habet tristitiæ sequioris causam, sed lætitiæ multam. Quapropter

denuo tibi dico, semper sis lætus et hilaris, et eris indubitate, si humilis atque obediens esse contenderis. Lib. IV *Vita ejus*.

AXIOMA XI.

Creaturis quasi memorialibus utendum.

Ita suavit S. Franciscus Borgia, de anima Christi, hebd. 2, et id ipsum propria praxi confirmavit.

Exegesis.

Hinc loc. cit. sic scripsit: Creaturis uti debemus, quasi memorialibus, ut recordemur ex eis divinæ potentia et magnitudinis. Cum enim flos exhalat odorem, quid est nisi vestigium suavitas Creatoris? Cum arbor crescit, ignis omnia consumit, aqua vivificat aridam, totum est demonstratio virtutis et operum Altissimi. Unde videntes, quid naturaliter fiat in creaturis, ipsum intueri debemus in illis, ut subeat memoria, et admiratio ipsius operum, et signorum amoris, quo continuat opera sua propter homines ingratos pro suis beneficiis. Similem in modum adhortatus P. Vincentius Caraffa, dixit: Perenre terram, et si aliqua in ea inveneris, quæ dulce quid sapiant, noveris guttulas esse, ac stillas decedentes a fonte divino æternæ dulcedinis, gustandas proinde non seorsim, sed ut fonti conjunctas, et cum sua origine. Separate afferunt mortem, unitæ vitam, et satietatem omnis boni. Hæc est vera sapientia haurire guttas, sed in suo fonte; gaudere creaturis, sed in suo Creatore.

AXIOMA XII.

Horæ unius negotium, est æternitas.

Ita mater S. Symphoriani parvulum filium ad martyrium animavit, alii vero paulo aliter dicere consueverunt: « Momentum, unde pendet æternitas. » TH. KEM. I. III, c. XLVII.

Quia, ut Idiota dicere solebat, qualem mors invenit hominem, talem homo invenit mortem, bonam scilicet vel malam: nam qualis mors, talis sors; vel, sicut vita, mors ita. Hinc recte hortatur pius Asceta in

Christi persona: O si vidisses Sanctorum in coelo coronas perpetuas, quanta quoque nunc exultant gloria (qui hæc mundo olim contemptibiles, et quasi vita ipsa indigni putabantur) profecto statim humiliares usque ad terram et affectares potius omnibus subesse, quam uni præesse; nec hujus vitæ lætos dies concupisceres, sed magis pro Deo tribulari gauderes, et pro nihilo inter homines computari maximum lucrum duceres! O si tibi hæc saperent, quomodo auderes vel semel conqueri? Nonne pro vita æterna cuncta laboriosa sunt toleranda? Non est parum quid perdere aut lucrari Regnum Dei. Leva igitur faciem tuam in cœlum. Ecce ego, et omnes Sancti mei tecum, qui in hoc sæculo magnum habuere certamen, modo gaudent, modo consolantur, modo securi sunt, modo requiescunt, et sine fine tecum in regno Patris mei permanent. L. II, c. XIII.

Hinc P. Vincentius Caraffa dicere solebat: « Ut aliquid recte faciamus, oportet nos esse sicut rotas in curru Ezechielis Prophetae, undique plenos oculos, quos habemus semper defixos in eternitate quæ nos expectat, seu beata, seu misera, prout in hæc vita merebitur. »

AXIOMA XIII.

Aut pati, aut mori.

Ita S. Theresia dicere solebat; uti et S. Magdalena de Pazzis: « Purum fel, nullum mel. » PENNEQUIN. p. I, c. XIX, n. 6; lib. V *Vita*, c. XX.

Exegesis.

Quia ut S. Ignatius dicere solebat: « Compensatissima ad perfectionem via est si multa adversa, magnaque pro Christi amore patiari. Et pete tu hanc gratiam a Deo. Non cui Dominus hoc tribuit, multum tribuit, hoc enim beneficio multa magnaque ejus continentur beneficia. » Et alia, cuidam graviter adversa ferenti: « Si te faciat Deus multa pati signum, inquietat, esse velle te magnum facere Sanctum. Si vero tu cupias magnum fieri Sanctus roga eum, ut magnam tibi patiendi materiam donet, neque enim lignum aptius

excitans foco amoris Dei, quam lignum S. Crucis est, quo usus Christus ad sacrificium charitatis immense. » Quod etiam confirmans P. Vincentius Caraffa: O bona crux! dicebat. Si capis hoc, sapias. Brevisima via perveniendi ad apicem virtutum, præcipue charitatis, via est, qua itur ad montem Calvarie, ut ibi crucifigamur. Si cui multa Deus immittit, quæ patiatur, signum est quod eum valde amet, et compendio sanctum facere velit. Hinc S. Xaverius dicebat: « Equidem sic mihi persuadeo; Crucis Christi Domini amatores vitam ejusmodi exercitam ærumnis beatam ducere; Crucis autem fugam, aut vacuitatem, mortis instar putare. Quæ enim mors acerbior esse potest, quam sine Christo, ubi semel gustaveris eum, vivere, eumque deserere, tuas ut sequaris cupiditates? Mihi credito, nulla crux est eum hæc comparanda. » L. X, ep. 1.

Hinc ex quo inferat P. Caraffa: Ut qui ori Christi crucifixi fel dulce facere vellet, miscendo mel consolationis terrenæ, is tolleret, vel minueret illum saporem divinum, quem percipit ille, qui purum degustat. Ita si doloribus adhibeantur mediæ delicata, perdunt sinceram illam dulcedinem, quæ sola placet gustui animæ Christum amantis, quamvis carnalis; palato non aliud videatur, quam amaritudo. S. Franciscus Borgia vero dicere solebat pro confirmatione horum omnium: Si quis videt tribulationes ingredi sua limina, gaudeat; quia sunt præcursores Domini, qui parent ei locum. Et si desiderat subire montem Calvarie, ut videat Christum crucifixum et dicat: « Vere Filius Dei erit iste; » delectetur cruce, quæ venit; quia est signum, quod cito sit evasurus in montem. Nam prius imposuerunt eam Christo, quam montem ascenderet. Sic etiam tonitrua et fulgura signum fuerunt, quod Moyses jam subierat montem.

AXIOMA XIV.

Contra minus et convulsa veritas et patientia, et in bene agendo perseverantia sunt arma omnium potentissima.

Ita P. Jacobus Laynes, secundus Societatis Jesu Generalis, dicere solebat, idque propria experientia dicerat, uti ex vita ipsius colligere licet.

Exegesis.

Hinc Thomas Kempensis in persona Christi hortatur: « Fili, ambula coram me in veritate, et in simplicitate cordis tui me quere semper. Qui ambulat coram me in veritate, tutabitur ab incursibus malis, et veritas liberabit eum a seductioribus et detractionibus iniquorum. Si veritas te liberaverit, vere liber eris, et non curabis de vanis hominum verbis. » L. III, c. IV et XLVI.

Et iterum: « Testimonium hominum sæpe fallit; meum iudicium verum est, stabit, et non subvertetur. Latet plerumque, et paucis ad singula patet, nunquam tamen errat, nec errare potest, etiamsi oculis insipientium non rectum videatur. Ad me ergo currendum est in omni iudicio, nec proprio invidendum arbitrio; justus enim non conturbabitur, quidquid a Deo ei acciderit. Etiamsi iniuste aliquid contra eum prolatum fuerit, non multum curabit. Sed nec vane exultabit, si per alios rationabiliter excusetur, pensat namque, quia ego sum scrutans corda et renes, qui non iudico secundum faciem et humanam apparentiam, nam sæpe in oculis meis reperitur culpabile, quod hominem iudicio creditur laudabile. »

Hinc jam olim cum Alveri tempore, quod omnium rerum fortissimum esset, disputaretur, illius sententia prælata est, qui veritati hoc præconium adscripsit. Quod vero etiam patientia scutum sit fortissimum contra ejusmodi minas et convitia, idem auctor sequentibus verbis indicavit: « Fili, nunquam securus es in hac vita, sed quoad vixeris, semper arma spiritualia tibi sunt necessaria. Inter hostes versaris, et a dextris et a sinistris impugnaris; si ergo non uteris undique scuto patientiæ, non eris sine vulnere. Insuper si non ponis cor tuum fixe in me, cum mera voluntate cuncta patienti propter me, non poteris ardorem istum sustinere, nec ad palmam pertingere Beatorum. Oportet te ergo omnia viriliter pertransire, et potenti manu uti adversus objecta. Nam vincenti datur manna, et torpenti relinquitur multa miseria. » TH. KEM. l. III, c. XXXV.

AXIOMA XV.

Omnis terra, et nulla terra nobis patria est.

Ita sæpe memoratus P. Vincentius Caraffa, in epist. ad Societatem, sed et Seneca, cap. XXVIII, idem confirmat dicens: « Cum hac persuasione vivendum est: Non sum uni angulo natus, patria mea totus hic mundus est. »

Exegesis.

Illuc statua hæret, ubi erigitur; nec illo versum, ubi olim est fieta, magis, quam alio propendet. Sic nostrum quemlibet par decet omnem ad locum Collegium et habitationem facilitas et æqualitas; nec major in patriam, quam in aliam partem propensio. Omnis terra et nulla terra nobis patria est. Ad omnes vocamur, ubique gentium, pari studio juvandos. Unum, si qua nobis patria, coelum est; ubi nos Pater verus, ubi paterna hereditas expectat. Omnis æque cognata natio, gens omnis una est, adoptionis divino jure, fraternitate Christi Jesu, patrimonii æterni promissionibus conlata. P. VINCENTI. CARAFF. ep. ad Soc.

Hinc iterum Seneca: « Magna, inquit, et generosa res est humanos animos, nullos sibi poni nisi communes, et cum Deo terminos patitur. Primum humilem non accipit patriam Ephesum, aut Alexandriam, aut si quod est etiamnum frequentius incolis, latius tectis solum. Illi patria est quodcumque superne universa circuitu, cingit. Hoc omne connexum, intra quod jaacent maria cum terris, intra quod aer humanis divina secerens etiam conjungit, intra quod disposita numina actus suos excubant. P. 102.

AXIOMA XVI.

Subitus calor longum teporem vincit.

Ita S. Hieronymus in epistola ad Paulam, per hoc eam ad fervorem in servitio Dei animans, ut, quod per teporem præcedentem neglectum est, per subsequentem fervorem compensetur.

Exegesis.

Hic S. Thomas dixit: Contingit quandoque, quod aliquis per magnum tempus vite vivit in peccato, et hoc est tempus perditum; sed quomodo redimet, cum homo non sufficiat ad debita persolvenda? Respondeo: dicendum est, quod tanto magis debet va-

care peribis bonis, quanto prius instituti malis. S. THOM. in ep. ad Eph.

Nam ut S. Hieronymus ait, subitus calor longum teporem vincit. Hinc cum quondam S. Gertrudis peteret a Deo, et sponso suo Christo, ut peccatorum suorum, et defectuum non recordaretur amplius, rapta est a Christo in cœlum, et cum veste laciniis et centonibus consueta coram Patre cœlesti apparuit; ubi, quam primum Christus pro ea peroravit, et pretium vite ac sanguinis obtulit, de repente vestis illa, in qua omnes illius defectus distincte representabantur, lamina aurea, instar chrysellii leida cooperta fuit. Nec male alii idipsum per viatorum exemplum declarant, qui ubi se tardius processisse, et socios longe ante se reliquisse advertunt, præcedentem tarditatem celeritate cursus compensant. Hinc merito S. Ignatius suos his verbis hortatus est: « Quocirca per Jesum Christum vos oro, et obtestor, ut nullum unquam in divino servitio teporem admittatis, quandoquidem arcum frangit remissio. In epist. de Perfec. c. III.

Et contra, ut sacra pagina testatur, « anima operantium impinguabitur. » Prov. c. IXII.

AXIOMA XVII.

Qualis vir, talis oratio.

Ita Martinus Braecharensis in Maximis; et Seneca in Proverbiis.

Exegesis.

Quia ex abundantia cordis os loquitur. Hinc idem Martinus colligit, quod imago animi, sermo sit; et ideo merito dixerit nemo: « Loquere adolescens, ut videam te. » Apertius vero hanc causam indicavit Thomas Kempensis, dum dixit. « Quare tam libenter loquimur, et invicem fabulamur, cum tamen raro sine læsione conscientie ad silentium redimus? Ideo tam libenter loquimur, quia per multas locutiones ab invicem consolari querimus, et cor diversis cogitationibus fatigatum optamus relevare. Et multum libenter de his, quæ multum diligimus, vel cupimus, vel quæ nobis contraria sentimus, libet loqui et cogitare. » L. I, c. X, n. I.

AXIOMA XVIII.

In Societate obedientem, et sanctum esse una res sunt.

Ita P. Vincentius Caraffa, l. II, Vit. c. VI, ubi auctor vite sic loquitur: Superest mihi de obedientia dicendum, quam tanti faciebat Vincentius, ut affirmaret legum, Præsidumque observantiam et sanctitatem, diversa quidem esse nomina, sed rem eandem. Propterea ut erat hujus perquam studiosus, ita nunquam eum quisquam vidit ab ipso Societatis ingressu ad finem usque vite, id est spatio 45 annorum, vitium ullum, etiam leve contra obedientiam admittere.

Exegesis.

Ratio est quia ex una parte sanctitas in charitatis, et aliarum virtutum ei subordinatarum, possessione consistit; ex altera vero obedientia, teste S. Gregorio: « Sola virtus est, quæ virtutes cæteras menti inserit, insertaque custodit. S. GREG. I, XXXV, Mor.

Hinc et a S. Augustino, « Mater aliarum virtutum » appellatur. Et S. Catharina Bononiensis dicebat: « Quis dubitare potest de sua salute, si vitam finiat in obedientia, que suo Domino similiorem facit, quam ulla alia virtus. » § 7 de Armat.

Itaque qui vult erigere bonum ædificium, accipiat illam pro suo fundamento, et credat firmiter, se melius salvandum per illam, quam per ullam penitentiam, jejunium, et contemplationem.

AXIOMA XIX.

Totum summum, totum perfectum.

Ita P. Vincentius Caraffa, in Epistola ad Societatem, sic loquens: Auctor erat Hieronymus Paulino, nihil in se mediocre contentus esset; totum summum, totum perfectum desideraret. Non dispari animo S. Parens noster summum nos virtutis apicem sprete vult mediocritate prearsare, et divino fultus auxilio perfectissima consecrari.

Exegesis.

Quia summos summa decet. Hinc S. David templum Deo ædificaturus dicebat : « Totis viribus præparavi impensas domus Domini, non enim homini præparatur habitatio, sed Deo, » Præterea sicut jaclatores, ut centrum metæ facilius certiusque attingant, semper paulo altius collimant; ita perfectionis studiosi, ut eam assequantur, ad altiora defigunt animum.

AXIOMA XX.

Non res sibi, sed se rebus submittere oportet.

Ita S. Ignatius dicere solitus, teste Ribadeneira: In rebus gerendis illud in primis tenendum, ut te rebus, non res tibi submittas; hoc est, ut rei gerendæ, non tuæ commoditatis rationem ducas, negotiorumque utilitati diligenter servias et tempori. *Vit. I. V. c. xi.*

Exegesis.

Quia cum negotiorum felix successus plerumque ab opportunitate temporis dependeat, atque adeo ea differri non expedit, nisi te illis accommodes, et suo quoque tempore administres, confusio ordinis et negotiorum, atque adeo infelix quoque successus sequetur.

AXIOMA XXI.

Non qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat.

Ita S. Paulus, quod etiam Jeremias confirmavit, dicens : « Sana me, Domine, et sanabor. Salvum me fac, et salvus ero, quoniam laus mea tu es. » II Cor. x, 18; Jer. xvii, 14.

Exegesis.

Quia laus vera supponit perfectionem operis, propter quod aliquis laudabilis efficitur; atqui hanc perfectionem non cognoscit, qui se commendat, cum merito dicere possit cum S. Paulo : « Et si nihil mihi

conscius suum, non tamen propter hoc justificatus sum. » I Cor. iv, 4.

Cum ergo Deus hanc perfectionem cognoscat; ille solum probatus censeri debet, quem Deus commendat. Hinc recte S. Augustinus dixit : « Securitas laudis in laude Dei est; ubi laudator securus est, ubi non timet, ne te laudato erubescat. *In Esam.*

Merito ergo dicebat S. Franciscus : « Quantum unusquisque est in oculis tuis, tantum est, et non amplius. »

AXIOMA XXII.

Qui gaudet laudibus, perdit laudes.

Ita Wigo de tranquill. animi, c. vii, cui etiam S. Augustinus consentit dicens : « Esse humilem est nolle laudari in se; qui ergo in se laudari appetit, superbus esse convinctur. » S. AUG. in *Psalm.*

Exegesis.

Non enim potest laudari, qui vult laudari. Ille laudatur, cujus bona jactantur. Qui autem vult laudari, non solum vacuus est vero bono, sed insuper plenus magno et diabolico malo; nimirum magna arrogantia. Non ergo laudatur. Hinc recte Wigo citatus dicit : Contemptus, aut parvi habitus doluisti? Hoc ipso contemnendum, ac parvi habendum fuisse, et ideo jure id factum demonstras. Nisi enim contemnendus, ac parvi habendus fuisses, contemni, aut parvi haberi nequaquam timuisses, aut doluisses. Hoc enim ipso solo, vel maxime contemnendus, et parvi habendus es quod id times, aut doles. Prorsus non timet vilis haberi, nec contemni, nisi vilis et contemni dignus.

AXIOMA XXIII.

Quidquid agant homines, intentio judicat omnes.

Ita commune proverbium, et recte, quia, teste S. Augustino : « Officium nostrum non initio sed fine pensandum est; ut scilicet non tantum si bonum est, sed præcipue si bonum est, propter quod facimus, cogitemus. » S. AUG. in *Ps. cxviii.*

Exegesis.

Quia cum homo ad Deum, velut ultimum finem amandum et honorandum creatus sit, nisi omnia ad illius gloriam per bonam intentionem ordinat, nullius momenti erunt, uti recte agnovit idem S. August. dicens : « Quod bona intentione non facis, non tibi proderit, quia quomodo feceris, non quomodo evenierit tibi, imputabitur. » Idem, *sup. c. vi Matth.*

AXIOMA XXIV.

Quid sis interest, non quid possideas.

Ita Martinus Braaccharenis in Maximis. Hinc S. Augustinus dicere solebat : « Senti de Augustino quidvis vis, sola in oculis Dei conscientia me non excuset. » S. AUG. I. c. *contra Secundini heret.*

Exegesis.

Ratio est, quia omnia bona terrena cuique tamquam dispensatori conceduntur. Unde non tam exigit Deus ab eo, quid concesserit possidendum, quam quomodo illud dispensaverit, atque adeo quid sis (an scilicet bonus, vel malus dispensator) interest, non quid possideas; cum etiam ille, qui pauca accepit, auditurus sit : « Euge, serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam. » *MATTH. xxv, 23.*

Hinc sapienter Epictetus monuit : Nulla aliena prestantia efferaris animo. Si equus semet jactans diceret, sum pulcher, ferendum esset? Tu vero cum insolenter gloriaris, te pulchrum equum habere, scito, te bono equo superbire. Quid igitur est tuum? Usus visorum. Quapropter cum in usu visorum ita moratus fueris quemadmodum natura postulat, tum effereris, tum enim aliquo tu bono letaberis. *EPICT. c. xi Ench.*

AXIOMA XXV.

Non quam multis placeas, sed qualibus stude.

Ita iterum Martinus Braaccharenis in Maximis, ubi etiam addit : Maximum in eo vitium est, qui non melioribus vult placere, sed pluribus.

Exegesis.

Quia cum plerique hominum mali sint, et secundum affectum judicent, placere illis non possunt opera honorum; atque adeo illis displicere laudabile est; solum ergo proborum judicium attendum est. Hinc recte Epictetus monet; « Cum facis aliquid, quod faciendum esse statuisti, numquam recuses inter agendum, conspicias tametsi futurum est, ut vulgus de eo secus judicet. Nam si perperam facis, rem ipsam fuge. Sin recte, quid eos vereris, qui non recte reprehendant. » *C. LVII.*

Nec male Epicurus, apud Senecam, sic scribit : « Hæc ego non multis, sed tibi, satis enim magnum alter alteri theatrum sumus. » *Epist. VII.*

Ista, mi Lucelli (addit Seneca) condenda in animum sunt, ut contemnas voluptatem ex plurimum assensione venientem. Multi te laudant. Et quid habes, cur placeas tibi, si is es, quem multi intelligunt? Introrsus bona tua spectent. » *Ibidem.*

Ideo Democritus recte dixit : « Unus mihi pro populo, et populus pro uno. » Bene et ille, quisquis fuit (ambigitur enim de auctore) cum quaereretur ab illo, quæ tanta diligentia artis pertinere, ad paucissimos perventure? « Satis sunt, respondit, mihi pauci, satis unus, satis nullus. »

AXIOMA XXVI.

Facillime bonus eris, si ea vitaveris, que vituperaveris.

Ita iterum Martinus Braaccharenis in Maximis. Et ideo pius Asceta quoque monet : Ubique profectum tuum capias; ut si bona exempla videas, vel audias, ad imitandum accendaris. Si quid autem reprehensibile consideraveris, cave ne idem facias? aut si aliquando fecisti, citius emendare te studeas. Sicut oculus tuus alios considerat, sic iterum ab aliis notaris. *TH. KEM. I. I, c. xxv, n. 5.*

Exegesis.

Quia in aliorum actionibus considerandis plerumque satis oculati, et severi censores sumus, utpote ab amore proprio non exca-

cati, quare si ea, quæ in aliis vituperamus, diligenter vitemus, non facile ulli vitio succumbemus, siquæ boni efficiemur.

AXIOMA XXVII.

Nihil impudens animam cupiente in vanitatibus confoveri.

Ita Wigo de tranquillitate animi c. x, ubi etiam doctrinam hanc similitudine mox subiicienda aptissime declarat.

Exegesis.

Quia cum rogas Deum, ut non auferat tibi aliquid, cui inhasisti cupide; idem est, ac si mulier a viro suo, in ipso adulterio deprehensa, cum debeat petere veniam criminis, roget potius, ne interrumpat ei ipsius adulterii voluptatem. Non satis tibi est a Deo recedere, nisi ipsum ad hoc inclines, ut ea, quibus corrumpis fruendo, augeat, conservet, et coarctet; id est formas corporum, sapes, et colores? Quæ est adeo impudens mulier, ut dicat viro suo: Quare mihi illum aut illum, ejus consuetudine fruar; qui placuit mihi plus te; alioquin non quiescam. Tu tamen hoc facis viro tuo, id est, Deo, cum præter ipsum aliquid diliges, id ipsum ab eo petis, cum dicis Deo, « da mihi hoc aut illud, » hoc est dicere, « da mihi in quo te offendam, et a te fornicer. » Cum enim aliquid aliud ab eo, quam ipsum petis, ipsa petitione tua scelus ei tuum, et defectionem ab eo ostendis, et nescis. Misericors vindicta, si sponsus sponsam suam adulteram deprehendens, ea tantum subtrahit ei, quibus ad suam turpitudinem abutebatur. Quam vero impudica et inverecunda est ipsa, si ad injuriam hoc accipiat! Nulla alia fere tibi est causa dolendi, nisi talis, id est, de substractis libidinibus tuis. Ipsi ergo dolores tui arguunt libidines tuas ita, ut non sit opus aliis testibus. Hæc solet a sponsi oculis abscondere: lachrymas, quas pro damnis, quæ contingunt adultero, et quas pro injuriis ab adultero sibi irato illatis fundit; ipsas quoque injurias, similiter et gaudia. Vide nunc, an id saltem tu erga Deum facias, an non aperte coram eo pro damnis adulterii tui, id est, mundi hujus luceas, et de prosperis exultes. « Frons ergo mulieris meretricis facta est tibi. » JER. III, 3.

AXIOMA XXVIII.

Occasio hominem fragilem non facit, sed qualis sit, ostendit.

Ita Thomas Kempensis, lib. c. xvi, dicens: « Quantæ autem virtutis quisque fuerit, melius patet occasione adversitatis. Occasiones namque hominem fragilem non faciunt, sed, qualis sit ostendunt. »

Exegesis.

Hinc in eadem occasione, v. g. sectandæ voluptatis, alius per contemptum illarum ingentem sibi laudis meritum, et aliorum fructuum copiam parat; alius in scelera per admissam voluptatem prouit, et grandia mala ipsamque damnationem sibi accersit. Unde sicut diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum; ita iis, qui eum oderunt, et offendere non verentur, universa in malum cedunt.

AXIOMA XXIX.

Omnis malorum radix, meum ac tuum.

Ita Martinus Braecharensis in Maximis dicens: Quietissimam vitam agerent in terris, si duo hæc verba a natura omnium rerum tollerent: *meum ac tuum.*

Exegesis.

Quia omnes lites ac turbationes mentis oriuntur in nobis a concupiscentiis nostris; atque hæc ipsa concupiscentia (inordinata intellige) nihil aliud est, quam mei et tui appetentia, ergo merito dicitur, iis sublati, homines quietissimam vitam ducturos, sicuti de facto Beati similium vitam ducunt; eo quod non reperitur apud illos meum ac tuum; frigidum illud verbum, et quidquid est malorum in vitam nostram invehens, innumeraque gignens bella, ut S. Chrysostomus in oratione de S. Philogonio loquitur.

AXIOMA XXX.

In Christianis non laudantur exordia, sed finis.

Ita S. Hieronymus, l. I contra Jovin. his verbis: « Non queruntur in Christianis ini-

tia, sed finis et perseverantia; Paulus male cepit, sed bene finivit; Judæ laudantur exordia, sed finis proditione damnatur. »

Exegesis.

Quia, ut recte S. Gregorius dixit: « In cassum bonum agitur, si ante vite terminum deseratur; quia frustra velociter currit, qui prius, quam ad metas venerat, deficit. Lib. I *Mor.*

Hinc merito S. Bernardus dicebat: « Absque perseverantia, nec qui pugnat, victoriam, virtutum nec palmam victor consequitur: vigor virium, consummatio est. Tolle perseverantiam, nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo. Denique non qui inceperit, sed qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Epist. cxxix.

AXIOMA XXXI.

Nullum conscius peccatorum tuorum magis timeas, quam teipsum.

Ita sæpe citatus Martinus Braecharensis in Maximis, ubi et causam addit: « Alium potes effugere, te nunquam. »

Exegesis.

Hinc recte Epictetus: Pædago pueros nos tradiderunt parentes, qui ubique observat, ne quid læderemur: Deus autem jam viros insite conscientie custodiendos tradidit, quæ quidem custodia et consecratio nequaquam contemnenda est, quia et Deo displiceret, et conscientie ipsi nos hostes efficeremur. *Apud EUSEB. in Panar. v. eod. § 2.*

Unde et Poeta canit.

Exemplo quodcumque malo committitur, ipsi
Displicet Auctori, prima est hæc ultio, quod se,
Judice nemo nocens absolvitur, improba quan-

Gratia fallaci Prætoris vicerit urna.

JUVENALIS *Satyr. XII.*

Quamobrem Bias interrogatus, quid in vita metu careret respondit: Bona conscientia. E contrario vero infernus quidam et carcer anime est rea conscientia, teste S. Bernardo, serm. xxiii in *Cont.*

DE AXIOMATIBUS AD PROXIMUM
SPECTANTIBUS.

AXIOMA I.

Da mihi animas, cætera tolle tibi.

Ita Melchisedech Sacerdos, qui oblati variis ab Abrahamo hostium spoliis, nihil aliud, præter captivos reductos acceptavit, uti in sacris videre est; quod dictum merito ab iis, qui curam animarum susceperunt, observari oportet, ut scilicet per curam et laborem nihil aliud querant, quam ipsarum animarum salutem, et lucrum. GENESIS XIV, 21.

Exegesis.

Quia cum omnium divinorum divinissimum sit, teste S. Dionysio Areopagita, cooperari Deo in salutem animarum, major apud ipsum gratia iniri non poterit, quam huic ipsius voluntati, quoad ejus poteris, velificando. S. DIONYS. c. III de *Hier.*

« Etsi immensas pecunias pauperibus eroges, plus tamen effeceris, si unam converteris animam. » Aurea Chrysostomi vox est. CARYS. HOM. III I. ad *Cor. I.*

Imo majus esse miraculum censet S. Gregorius, « prædicationis verbo, atque orationis solatio peccatores convertere, quam carne mortuum suscitare. » Lib. III *Dial.* c. xxvii et lo. xxix.

Amplius quid dicam? Majus hoc opus, certe Deo plurius est, quam ipsa cæli, terræque creatio. Aves scire, quod id pacto? Laboris utrinque impendium attende. Ecce « ipse solum dixit, et facta sunt; ipse mandavit, et creata sunt. » PSAL. cxlviii, 5.

Non sic in presenti animarum negotio; plurius hæc ipsi, puta sanguine pretiosissimo, vita quin ipsa steterit. Sane quo in pretio censusque apud Deum sit aliene salutis administratio, ipse admodum Servator noster iis apud dilectum discipulum verbis luculenter expressit: « Propterea me diligit Pater, quia ego pono animam meam, ut iterum sumam eam, » JOAN. X, 17, itaque exemplo meo ceteri homines redivi, eternum mihi convivant. Ubi notant Sancti minime eum, ut poterat, dixisse: « Prop-

terea me diligit Pater, quia in principio omnia per me creavit, » sed : « Quia ego pono animam meam, » pro recuperandis scilicet animabus perditis ; ut hinc disceremus, nihil plane cœlesti Patri hoc opere esse antiquius. Unde et Doctor Angelicus in illa Domini verba paulo ante posita : « Sicut novit me Pater, et ego agnosco Patrem, et animam meam pono pro ovibus meis, » JOAN. X, 15, observat Christum non hoc tantum velle se, Patrem ea cognitionis plenitudine agnoscere, qua Pater novit ipsum (jam enim alias dixerat : « Nemo novit Filium, nisi Pater, neque Patrem quis novit, nisi Filius? » MATTH. XI, 27, sed quemadmodum, obsequens filius, si ejus facti causam rogetur, reddere hanc solet : « Ego enim novi Patrem meum, » quasi dicat, sic et placere, sic velle ipsum novi ; ad eundem modum ergo Christum qui se animam suam pro ovibus suis (rem scilicet nobilissimam pro re nihili) posside dixisset, causam hujus rogatum, responsurum fuisse : « Ego agnosco Patrem, » hoc est, perveni voluntatem, adeoque, voluntatem Patris mei, et quam ipsi sint in deliciis hæc oviuculæ, hoc adeo me subigit, nec invitum, pro iisdem vitam ponere. Acres igitur hinc ipsum nobis ad captanda animorum lucra stimulus subjicere debet, nosse tantam propterea apud Deum gratiam iniri. Quare haud injuria D. Chrysostomus id, quod Dominus Petrum tertio interrogavit : *Amas me?* totiesque affirmanti subjecit : « Pascere agnos meos » sic interpretatur, quasi ei diserte dixisset, hunc, quem diis, tuum mei amorum facis ostendas volo, animabus, inquam, quas sanguine meo mercatus sum, pascendis, fovendis, confirmandis. CHRYS. *de S. Philogon. et de Nat. Dei.*

AXIOMA II.

Pluris faciendi est sanitas Fratrum corporalis, quam omnes mundi thesauri.

Ita S. Ignatius dicere solebat, teste Ribadeneira, l. V, c. viii, quod dum enarravit Lyraeus, in hæc verba prorupit : O aureum viri sanctissimi juxta ac prudentissimi apophthegma, dignum profecto, quod non Apollinis cujusdam Delphici foribus, sed omnium prepositorum cordibus inseribatur, tum ad tanti tamque excellentis herois laudem ac commendationem, tum vero ad præstantis-

simam Rectorem omnium institutionem ! Quem namque is sumptum ferre, quam impensam ulro sustinere, curamve refugisset, ut agris fieret bene; qui et Mygdonias opes, et Arabum gazas, Cræsiq; divitias, si forte suppetivissent, etiam minimi familiaris sui solatio, salutique vel comparanda, vel custodienda statuerat erogare ?

Eregesis.

Ratio, quæ ad hanc charitatem movebat, erat, quia « cum homo egrotare cepit, raro aliquid boni potest in aliorum utilitatem facere ; quando vero sanus est, multa bona potest præstare. » RIBAD. l. V, c. viii.

Quæ causa fuit, cur Pyrrus, Rex Epirotarum, cum diis immolaret, non Regni sui dilatationem, aut contra hostes victoriam, non opes aut gloriam, sed sanitatem tantum petere soleret, teste Cælio Rodigino ; et Albertus Austrius interrogatus, quamnam esset jucundissima possessio ? responderit : « Sanitas, cujus thesaurus tam pretiosus est, ut quidvis potius perpeti debeat homo, quam eam sibi eripi sinat. » Lib. VII, c. xxiv.

Neque verbis hunc suum affectum magis, quam operibus declaravit S. Ignatius. Accidit, cum ipse gravissime langueret, et ad illum sublevandum, Patrum, qui Romæ tum quidem erant, precibus egeretur, temporaneum Vicarium admittere, omnibus, quæ domesticis minister ad se referre ex præscripta officii sui regula deberet, in Vicarium rejectis, illa tantum exceperit, quæ ad curam, salutemque eorum, qui ægra essent valetudine, pertinerent ; hæc enim ad se tunc quoque ferri volebat. Addit vero idem Ribadeneira ad rei tantæ confirmationem, quod ipse hac in parte fuerat expertus : Cum, inquit, ægrotanti mihi de nocte sanguis ex brachio esset extractus, custodesque, qui excubias agerent, Ignatius apposuisse, reliqui vero se quieti dedissent, ad multam noctem, aliis dormientibus, bonus sollicitusque pater vigilabat. Bis terve misit, qui brachium exploraret, circumligatum ne esset commode, ne forte soluta vena sanguis efflueret, et subitum (quod nonnullis evenit) interitum adferret. Et erat tunc diebus Ribadeneira circiter quindecim annos natus. Imo contigit non raro, ut alios excitari nolens, aut somnum eorum inturbatari, ipsemet præsertim Novitios, tamquam minore sui curam gerentes adiret, et, num

AXIOMA IV.

Charitas et prudentia facit, ut omnium nationum simus.

Ita P. Jacobus Laynius, secundus Societatis Jesu generalis, in epistola ad Petrum Ganisium, anno 1552 scripta.

Eregesis.

Qui enim per prudentiam sibi præfigit legitimum finem nempe solum Deum, et hunc solum etiam per charitatem querit et amplectitur, eundem in omnibus etiam inveniet, atque adeo nullam personarum distinctionem attendet, sed dicit cum S. Paulo : « Non enim est distinctio Judei et Græci ; nam idem Dominus omnium, dives in omnes, qui invocant illum. » ROM. III, 22.

Unde verificabitur illud Philosophorum axioma : « Que sunt eadem cum uno tertio, sunt etiam eadem inter se. »

AXIOMA III.

Gubernatio et crucifixio nomine non re differunt.

Ita P. Vincentius Caraffa dicere solitus : Officia gubernationis in societate sunt crux quedam, similis cruci Christi, quæ speciosum titulum habet, sed supra spinas ; et spinarum quidem puneturæ sentiuntur, tituli vero apparentia sola delectat, sed non sanat vulnera, nec mitigat dolorem. Lib. I Vit. c. vii.

Eregesis.

Tales spinæ sunt sollicitudines et anxietates variæ de ratione Deo et superioribus mediatis reddenda ; de sustentatione subditorum ; de eorumdem defectibus curandis et supportandis ; de muneribus ordinis recte dispensandis et obaudiis ; de secularium odiis, murmurationibus et persecutionibus perferendis ; ratione quarum merito dicere possunt superiores cum Rebecca : « Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere ? » GEN. xxv, 22.

Multique nunquam suscepturi fuissent hanc crucem, nisi Simonem, seu obedientiam in ea portanda socium et adiutorem haberent.

AXIOMA V.

Cum Proximo agendum, ut cum sclopeto.

Ita S. Franciscus Borgias dicere solebat, ut in vita ejusdem, l. IV, c. viii, refertur ; quibus verbis indicare solebat : Sicut minore quantitate pulveris in parvulum sclopetum, quam in magnum, imponimus ; ita doctrinas nostras, et consilia eorum, quibuscum agimus, viribus esse accommodanda.

Eregesis.

Quia sicut, si ultra debitam mensuram sclopetum oneretur, rumpitur ; ita si plus, quam oportet, ab iis, quorum curam suscipimus, exigamus, plus illos destruemus, quam edificabimus. Hinc S. Ambrosius ait : « Aliter cum potentibus mundi, aliter cum mediocribus, aliter cum humilibus agendum est, aliter iterum cum mansuetis, aliter cum iratis, quibus cedere oportet. » In c. IV *Collat.*

Quo in genere iterum laudatur S. Patris nostri Ignatii prudentia, qui voluntates ac naturas eorum, quibuscum agebat, festine odorari, ambitiosis splendida, avaris utilia,

voluptuosus iuenda proponere, et suo, quod aiunt, hamo, vel esca quemcumque piscari solebat. Atque ut bonus agricola non tantum reatas ac fructuosas arbores, sed etiam depravatas, neque ita fertiles colit, easque adminiculis erigit, vel circumciendo castigat vel sub aliena latentibus umbra cœlum aperit, vel telluris vitio laborantibus mutat locum; sic ille rerum difficultate nunquam exterritus, despiciebat in primis, quod ingenium, qua ratione, tractandum esset, iisdemque morbis sæpe pro varietate naturæ, non diversis modo, sed et contrarias inter se medicinas attribuere consueverat. Ut veraciter dicere cum S. Paulo posset: « Omnis omnia factus sum, ut omnes facerem salvos. » I COR. IX, 22.

AXIOMA VI.

Dilige, et dic quod vis.

Ita S. Augustinus dicens: « Somel tibi præceptum præcipitur: Dilige, et fac quod vis. Sive taceas, dilectione taceas; sive clames, dilectione clames; sive emendes, dilectione emendes; sive parcas, dilectione parcas. Radix sit intus dilectionis, non potest de ista radice non bonum procedere. Tr. VII in *epist.* I *Joan.* c. III.

Exegesis.

Rationem hujus doctrinæ dedit senex ille, qui dicere solebat: Si quis cum humilitate et timore injungat fratri aliquid facere, sermo ipse, qui propter Deum egreditur, facit fratrem illum subjectum existere, et implere, quod fuerit imperatum; si quis autem voluerit jubere fratri, et hoc non secundum timorem Dei fecerit, sed contra per auctoritatem volens sibi in eo potestatem defendere, Deus, qui videt ocella cordis, non permittit eum audire, vel facere quod jubetur. In *Vit. PP.* I, V, c. XV.

Quod a Deo est cum humilitate et obsecratione imperatur, quod autem ex potestate, cum furore et perturbatione, utpote quod a maligno est. Nimirum leniter castigatus exhibit reverentiam castiganti, asperitate autem nimie increpationis offensus, nec increpationem recipit, nec salutem, ut recte S. Prosper dixit, II *de vita contemplativa.*

Aliam ejusdem doctrinæ rationem dedit ipse Deus, qui quondam S. Mariæ Magdalena de Pazzi dixit: « Maxime felix spiritus, qui hodie regnat in terra est ille S. Ignatii, quia ejus filii in conducendis animabus ad Deum præcipue procurant dare notitiam, quanti momenti sit agere cum Deo; quia hoc exercitium facit, ut cum facilitate res arduas amplectantur, propter lumen, quod accipiunt a Deo in oratione. » LANCIZ. opuse. I, fol. 81.

Alias eidem Beatæ ostendit se in spiritus S. Joannis Evangelistæ et S. Ignatii mire sibi complacere, quod uterque conatus sit per viam amoris homines ad suum ultimum finem perducere; additque hanc complacentiam toties sibi renovari, quoties S. Ignatii filii eundem modum in convertendis peccatoribus tenent. Bene itaque notet hanc doctrinam operarius, certoque sibi persuadeat, hanc viam et compendiosissimam, et efficacissimam esse ad peccatores convertendos, id quod olim majores appposito apologo significarunt, dum finxerunt solem et aquilonem quondam in certamen venisse, ut eorum majoribus viribus et potentia polleret; cumque ad hoc certamen finiendum communi consensu decrevissent, eum pro fortiori habendum, qui viatori tunc forte prope ipsos transeunti pallium citius repturus esset. Aquilo mox magno impetu flatuque viatorem invasit, verum plus non effecit, quam ut viator arctius sibi pallium astringeret; sed cum sol paulatim radios per pallium immississet, ita viator incaluit, ut sine alia violentia ultro pallium abjiceret.

Simile quid experiuntur operarii, qui radios amoris divini in animarum sibi commissarum pectora jaculantur, sicque efficiunt ut ultro malas consuetudines exuant, dum interea il, qui per violentiam asperarum increpationum id efficere conantur, nihil aliud obtinent, quam ut exasperati animi pertinacius in suis erroribus vitisque perseverent; nimirum non frustra Christus suis Apostolis dixit: « Discite a me quia mitis sum et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris. » MATH. XI, 29.

AXIOMA VII.

Oratorem te puta, si quod alios doces, tibi ipsi persuaseris.

Ita Martinus Braccharenensis in Maximis.

Exegesis.

Quid enim prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiar? » Id quod facit, qui, quod alios docet, ipse non observat. Hinc sapienter S. Bernardus: « Si sapias, ait, concham te exhibebis, et non canalem; hic siquidem pene simul recipit et effundit; illa vero donec impleatur expectat, et sic quod superabundat, sine suo damno communicat. » Serm. XVIII *sup. Cant.*

AXIOMA VIII.

Talis esto erga omnes, qualis erga te veritas existit

Ita Wigo, de tranquillitate animi c. XV, ubi addit: « Qualem te sustinuit, et amavit, ut meliorem faceret, tales sustine, et ama, ut meliores facias.

Exegesis.

Nam blasphemias medicum, desperando ægrotum. Tam facilis enim est ejus sanitas, quanta illius in medendo potestas et benignitas. Vide ne propter opus hominis contemnas opus Dei.

AXIOMA IX.

Curam, non curationem exigit ab Operariis Deus.

Ita S. Bernardus ad Eugenium scribens: « Noli diffidere, inquit, curam exigeris, non curationem. Denique audisti: Curam habet illius, et non cura, vel sana illum. » Lib. IV *de Consid.* II,

Exegesis.

Quia non est in medico, ut semper releveret cæger. At melius tibi propende tuis. Paulus loquitur: Plus omnibus laboravi, non ait, plus omnibus profui, aut plus omnibus fructificavi verbum insolens religiosissime vitans. Alias autem noverat homo, quem docuit Deus, quia unusquisque secundum laborem accipiet, non secundum proventum. Ita queso et tu fac, quod tuum est; nam Deus, quod suum est faciet, satis absque tua

TOMUS I.

anxietate et sollicitudine curabit. Planta, riga, fer curam, et tuas explevisti partes; sane incrementum, ubi voluerit, dabit Deus. Ubi forte noluerit, tibi deperibit nihil, dicente Scriptura: Reddet Deus mercedem laborum sanctorum suorum. » SAp. X.

Securus labor, quem nullus valet evacuare defectus. Quod ipsum etiam B. Virgo S. Brigittæ olim sequentibus verbis insinuat: « Amici Dei non habent attediari in servitio Dei, sed laborare, ut homo malus fiat melior, et homo bonus veniat ad perfectiora. Nam quicumque haberet voluntatem sibilandi in aures omnium transeuntium, quod Jesus Christus esset vere Filius Dei, et faciendo conaretur, quantum posset, ad aliorum conversionem. licet nulli, vel pauci converterentur; nihilominus eamdem mercedem obtineret, ac si omnes converterentur, sicut per exemplum dico tibi, si duo mercenarii ex præcepto Domini foderent montem durissimum, et alius inveniret aurum electum, alius vero nihil; isti propter laborem et voluntatem digni essent æquali mercede. » Lib. IV *Rev. c. XIII.*

AXIOMA X.

Ad conversionem animarum optior est bonus Orator, quam disertus Concionator.

Ita P. Vincentius Caraffa, l. II, c. XIII, per Oratorem hoc loco intelligens virum orationi ac contemplationi deditum.

Quod ipsum etiam S. Bernardus indicare videtur, dum ait: « Nunc autem manent tria hæc: Verbum, exemplum, oratio; major autem horum oratio. » S. BERN. *epist. CI.*

Exegesis.

Ratio est, quia, ut S. Justinianus sapienter advertit, « absque gratiæ adminiculo quis præsumere audeat, posse facere quidquam, dicente Domino, sine me nihil potestis facere? Nam quamvis homo a se, de se aliquid boni valeret, nihil omnino valet in altero; quoniam libero quisque utens arbitrio, suæ potestatis est, assensum præbere suadenti. An non verba possumus veluti semina jactare, annuntiare tuturam felicitatem et æterna supplicia, minime tamen corda compungere, animum flectere, interiore auditum aperire, affectum promovere, gratiam infundere? Hæc solius Dei sunt, per consensum audientis et recipientis. Quemadmodum imber de cœlo

cadens terram inebriat, et eam germinare facit, ac dare semen serenti, et panem ad manducandum; sic et gratia coelestis, cum in humanum cor labitur, et rigat illud devotionis dulcedine, madefacit compunctionis rore, et per sancta desideria virtutum, atque bonorum operum fecunditatem producit ad publicum, quatenus intuentes agnoscant non ex infructuosa arbore, sed de latente divinæ benedictionis radice, universa laudabilia gesta prodire. Prorsus humanus inutilis est arboris truncus, si non intrinsecus gratia Dei operetur. Lib. *de Compunct.* c. II.

Unde S. Paulus ait: Ego plantavi, Apollo rigavit, Deus autem incrementum dedit. Atqui hoc incrementum magis impetrat bonus Orator, quam disertus Concionator. I Cor. III, 7.

AXIOMA XI.

Vires tuas amici magis sentiant beneficiis, quam injuriis.

Ita Martinus Braccharensis in Maximis.

Exegesis.

Quia, ut Tullius sapienter advertit, benevolentia beneficiis capitur maxime; secundo autem loco benefica voluntate benevolentia movetur, etiam res forte non suppetit. Lib. I *Officiorum.*

Et S. Chrysostomo teste: « Mentem habentes magis beneficia quam poenæ ad mandatorum obedientiam attrahunt. Hom. LXXX.

Cujus efficacie rationem reddens S. Bernardus: « Dabit operam sapiens, ait, maledicos capere beneficiis atque obsequiis, monitisque salutaribus, et orationibus pro his ad Deum. Non cessabit ejusmodi carbones ignis congerere super caput maledici. An non tibi captus ille videtur, qui suffusus ora rubore, quippe proprium erubescens iudicium ipse suæ confusionis et poenitentis testis est, sive quod oderit hominem amore dignissimum; sive quod dilexerit tantum verbo et lingua eum, a quo se diligi opere et veritate vel sero est expertus? » Serm. XXXIII in Cant.

AXIOMA XII.

Magnarum rerum etsi successus non fuerit, honestus est ipse conatus.

Ita idem Martinus Braccharensis in citatis Maximis.

Exegesis.

Quia, ut S. Chrysostomus alicubi notavit, « computat Deus voluntatem, ubi non invenit facultatem. » Hinc etiam in antiquo proverbio dicitur:

Si desint vires, tamen est laudanda voluntas.

Et vero quod clarius exemplum confirmatione hujus doctrinæ adduci potest, quam Christi, immo et ipsius Dei? Quis enim negare poterit, honestissimos et summe laudabiles fuisse labores et conatus, quos pro salute cujusque hominis procuranda susceperunt? Et tamen in quam multis conatus iste suo effectu destituitur? Unde merito Catholicus quidam Poeta cecinit.

Fac quantum poteris, tua siquæ intentio justa, Cetera supremo cuncta relinque Deo. Sic nivea intrabit mentem pax alma quadrige, Et letos pariet semper amica dies.

AXIOMA XIII.

In conversatione ingressus alius concedendus, cæcis sibi reservandus.

Ita S. Ignatius, de quo sic loquitur Daniel Bartoli, l. IV, § 36. Solemni suo carmine admonebat, id a nostris fieri hominibus oportere, ut sermonis ingressum externis facile concederent, exitus sibi reservarent; quasi vero acceptum quodcumque sermonis metallum auro tingere, atque in illud vertere, utrorumque summopere interesset.

Exegesis.

Quia verbum dulce (id est, gratum audienti, quale vel maxime est, quo de rebus ipsis fit sermo) *multiplicat amicos, et mitigat inimicos.* Eccl. v, 3.

Et ut S. Ambrosius sapienter advertit: « Nihil tam utile, quam diligi; nihil tam inutile, quam amari. Itaque id agamus, ut omni sedulitate commendamus existimationem, opinionemque nostram, ac primum placiditate mentis, ex animi benignitate influamus in affectum hominum; popularis enim et grata est omnibus bonitas, nihilque, quod tam facile illabatur hominis sensibus. Ea si mansuetudine morum, ac facilitate animi, moderatione præcepti, et affabilitate sermonis, verborumque honore, patienti quoque sermonum, vitæ, modestiæque adju-

vetur gratia; incredibile, quantum procedit ad cumulum dilectionis. » L. II *Off.* c. I.

Hinc S. Franciscus Xaverius ad P. Gasparem Barzæum sic scripsit: « Prævos cujuspiam mores emendaturus, non potius manum admovebis, quam intimos ejus perspexeris sensus. Itaque magnopere tibi suadeo, ut primum odoraris atque investiges, an is vitio aliquo aut mentis perturbatione occupatus, ab animi salute abhorreat. Si ira, aut quavis molestia perturbatum senseris, super sedendum erit monitoris officio, et affectus animus insinuatione quadam ac dulcedine orationis deliniendus. Ubi eum redegeris in ditionem, obnoxio ad arbitrium tuum leges salutis impones, quæcumque opus erunt, plane aperte prescribes.

AXIOMA XIV.

Tantum per nos operabitur Deus, quantum se nostra in eo fiducia extendit.

Ita S. Bernardus, in Ps. *Qui habitat*, cui etiam S. Cyprianus consensit, dum in verba illa Deuteronomii: « Omnis locus, quem calcaverit pes vester, vester erit; » DEUT. c. II, 24, sic loquitur: « Pes vester utique spes vestra est, et quantumque illa processerit, obtinebit. »

Exegesis.

Rationem hujus doctrinæ indicavit ipse Christus S. Methildi, dum dixit: « Perplacet mihi videre homines confidentes de mea bonitate; talis enim quicumque est, et in hoc perseverat, singulariter eum in hac vita remunerabor, et in altera uberrimam ei mercedem conferam. Et quanto plus de me confidet, tanto plus etiam a me consequetur. Impossibile enim est, ut quod quis sancte de me credidit, et consequi speravit, non obtineat, cum hoc ipsum ego promiserim. Mihi igitur fidat, qui grandia a me expectat. » BLOSSIUS, c. II, *Monitis spir.*

Alias vero S. Gertrudi dixit: « Fiducia illa, quam homo in me solo collocat, credendo, posse, scire et velle me ipsum fiducialiter juvare in omnibus, cor mihi transigit, tantamque pietati meæ violentiam facit, ut non possim non ei gratificari, et manus porrigere ob gustum, quem ex eo, quod totus a me pendeat, capio. Et merito si enim artifex, qui opus aliquod præcipuum ad artem suam et ingenium in eo ostendendum fecit, cupit

illium perfectionem dare, cavetque sedulo, ne quis dicto, vel facto male id tractet; et si forte detrimentum passum est, omni modo restitutum studet; quanto minus Deus patietur, ut homo, in quo omnem suam amorem et sapientiam ostendit, non pereat, sed omnem perfectionem acquirat!

AXIOMA XV.

Quantum nos addiderimus ad studium, tantum ille (Deus) apponet ad adjutarium.

Ita Cæsarius, lib. III ad Monach. ubi etiam addit: « Quantum nos apposerimus ad diligentiam, tantum ille addet ad gloriam. »

Exegesis.

Quia Deo saltem in omni opere ab eo imperato cooperari debemus, juxta illud S. Augustini: « Qui creavit te, sine te, non salvabit te sine te. » Atque adeo merito ille tantum præbet auxilium, quantum nos per cooperationem nostram promeritos fuisse, advertit. Hinc S. Hieronymus dixit: « In promissis veritatis nemo dubitet. Sit homo qui esse debet (id est, cooperetur pro viribus) et addantur omnia, propter quem facta sunt omnia. » Sed et S. Gregorius, in Mor. ait: « Tanto spes in Deo solidior surgit quanto pro illo (Deo) graviora quisque pertulerit; quia nequaquam retributionis gaudium de æternitate colligitur, quod non hic pia tribulatione seminatur. »

PARS SECUNDA.

FACTA ASCETICA COMPLECTENS.

Etiam hoc loco per facta Ascetica non intelliguntur quæcumque actiones, pie et laudabiles, sed heroicæ et generosam sui victoriam involventes, nec ex quoocumque motivo humano elicite, sed ardenti perfectionis studio imperate; quales sat multe hæc in parte, ea intentione enarrabuntur, ut quoniam exempla magis movent, quam verba, etiam hoc subsidio non careant Ascetæ perfectionis studiosi. Quo vero efficacior sit hæc ipsa factorum Asceticorum enarratio, brevem cuiusque facti glossam subjungam, qua vel præstanti tantæ actionis breviter ostendatur; vel aliorum de ea iudicium indicetur; vel si difficilis imitatio videatur, modus eam facilitandi demonstretur. Unum